

Henk Lammers: Haastige speed is soms goed

Sinds kort kunnen buitenlanders op twee manieren officieel hun beheersing van het Nederlands bewijzen. Naast het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNVT) kan nu ook een Certificaat Nederlands als Tweede taal (CNTT) behaald worden.

De examens voor het CNVT worden gemaakt door een Nederlands-Belgische werkgroep die gevestigd is in Louvain-la-Neuve en vindt plaats onder auspiciën van de Nederlandse Taalunie. Kandidaten kunnen op drie niveau's – elementair, basis en uitgebreid – deelcertificaten voor lezen, luisteren, schrijven en spreken behalen. Vier deelcertificaten op één niveau kunnen voor een volledig certificaat worden ingevuld. Over het CNVT kunt u meer lezen in 'Nederlands voor iedereen' (Bashir e.a. 1992).

Het CNTT is als staatsexamen een exclusief Nederlandse aangelegenheid. De inhoud van dit examen is in grote lijnen vastgelegd in het eindrapport van de Adviescommissie Invoering Certificaten Nederlands als Tweede taal. De praktische uitwerking werd overgelaten aan de toetsontwikkelaars van het Bureau voor Interculturele Evaluatie en het CITO. Er worden twee niveau's onderscheiden. Wie niveau I behaalt, is in staat lagere vormen van volwassenenonderwijs te volgen of lagere functies boven het niveau van ongeschoolde arbeid te vervullen. Niveau II geeft toegang tot het MBO, HBO en WO, en tot midden- en hogere functies in het bedrijfsleven. Op beide niveau's bestaan deelcertificaten voor lezen, luisteren, spreken en schrijven en ook hier kunnen vier deelcertificaten op één niveau ingevuld worden voor een volledig certificaat.

Het CNTT is in een vloek en een zucht ingevoerd. Minister Ritzen had zo'n haast dat hij bij het instellen van de adviescommissie de Taalunie heeft gepasseerd, hetgeen hem nog

op een standje van die zijde kwam te staan. Bovendien heeft hij het advies van de commissie genegeerd. In haar rapport van november 1991 pleit zij voor een snelle, maar waarschuwt ze voor een overhaaste invoering. Om het gewenste civiel effect te bereiken moeten de examens vanaf het begin goed zijn. 'Een planning waarbij de «voorbeeldexamens» aan het einde van het schooljaar 1991-1992 openbaar gemaakt kunnen worden, lijkt de commissie haalbaar. Een planning waarbij op dat moment de eerste certificaatsexamens kunnen worden afgenomen, acht de commissie – hoewel wenselijk – onhaalbaar' (*Certificaten Nederlands als Tweede taal*, p. 71).

Het bleek toch te kunnen. Ritzen hield de druk op de ketel en in augustus kon hij persoonlijk de eerste certificaten voor lezen en luisteren uitreiken. De examens voor spreken en schrijven worden in november voor het eerst afgenomen.

Ik geloof dat Ritzen er goed aan heeft gedaan de vaart erin te houden. Bij die conclusie laat ik de kwaliteit van de examens buiten beschouwing. Na lezing van de informatiebulletins die het CITO over de ontwikkeling van deze examens heeft uitgebracht, denk ik dat die kwaliteit alleszins redelijk is. Waar het mij om gaat is dat er nu voorzien is in de behoefte aan een 'diploma' waarmee allochtonen hun positie kunnen versterken. Te vaak wordt een gebrekkige beheersing van het Nederlands aangevoerd als argument om allochtonen te discrimineren.

Een aardig voorbeeld is de reorganisatie die de glasfabriek Leerdam enkele jaren geleden doorvoerde. Automatisering was de officiële reden voor het ontslag van een groot aantal Turkse werknemers die wegens 'taalproblemen' niet in staat zouden zijn de machines te bedienen. Hun plaatsen werden ingenomen door ongeschoolde jongeren, veelal van Turkse afkomst zodat nu in een aantal gevallen een zoon het werk van zijn vader doet. Bij hun indiensttreding werd niet naar hun beheersing van het Nederlands geïnformeerd. De werkelijke reden zal wel zijn dat de nieuwe werknemers op contractbasis zijn aangesteld en dat levert natuurlijk een leuke besparing op.

Dat we van het bedrijfsleven op dit punt weinig hoeven te verwachten, blijkt nog weer eens uit een stukje in de *Volkskrant* van 19 september.

Daarin wordt verslag gedaan van de krachtenbundeling van de vakcentrale CNV en de christelijke werkgeversorganisaties NCW en NCOW om allochtonen les te geven in de Nederlandse taal. In februari van dit jaar meldden deze organisaties dat het een schande was dat tienduizend allochtonen op wachtlijsten staan om Nederlands te leren. Zij besloten hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen en na te gaan wat, om te beginnen in de regio Rijnmond, 'binnen de mogelijkheden' gedaan zou kunnen worden. Dat bleek niet al te veel te zijn.

Het idee was dat het CNV voor vrijwilligers zou zorgen om de lessen te geven; de werkgevers zouden ruimtes ter beschikking stellen. Vrijwilligers waren er genoeg te vinden maar er was een probleem: het duurt twee jaar om deze zo bij te scholen dat ze op een verantwoorde manier de lessen kunnen geven. Het aanstellen van gekwalificeerde, betaalde leerkrachten is kennelijk niet aan de orde. Coördinator minderheden van de NCW, S. de Leeuw, meldt hierover in *de Volkskrant*: 'Het is niet verstandig om meteen over geld te beginnen. Ik heb wel tal van enthousiaste reacties van Rotterdamse bedrijven gekregen die mee willen doen en waarschijnlijk wel een ruimte beschikbaar willen stellen'. Daar kan ik wel inkomen, die kantines staan 's avonds natuurlijk toch leeg.

Het eind van het liedje is dat vijf vrijwilligers aan de Rotterdamse Taalschool een noodcursus volgen zodat ze maximaal *achtien* allochtonen op verantwoorde wijze kunnen helpen. Kosten: drieduizend gulden. Ritzen heeft inmiddels honderd miljoen gulden ter beschikking gesteld om de wachtlijsten weg te werken. Zo'n minister mag van mij haast maken met de invoering van het Certificaat Nederlands als Tweede taal.

Literatuur

- Bashir, M. e.a., 'Nederlands voor iedereen. Visies op het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal' in: *Moer* 1992/2, p. 50-68.
- Certificaten Nederlands als Tweede taal. Startbewijzen voor onderwijs en arbeidsmarkt*. Eindrapport van de Adviescommissie Invoering Certificaten Nederlands als Tweede taal. Den Haag, Ministerie van O & W, 1991.

Fenna Margriet Feitsma & Milja Vels

Taaltuinontwikkelingen

In dit artikel staat de taaltuinmethode centraal. Deze alternatieve methode voor het moedertaalonderwijs wordt gebruikt in MAVO-, HAVO- en VWO-klassen op het Nieuwer Amstel (NA, voorheen het Snellius) te Amstelveen. De auteurs gaan kort in op de geschiedenis van de taaltuin en geven vervolgens een beschrijving van het onderzoek dat zij gedaan hebben naar de meningen van oud-leerlingen over het effect van de taaltuinmethode.

Geschiedenis

Toen er in de jaren '70 bouwplannen waren voor een nieuwe school, kozen vooruitstrevende docenten Nederlands voor een grote werkruimte voor het vak Nederlands. Deze ruimte, die de taaltuin is gaan heten, bestaat uit drie lokalen waarvan alle tussenmuren weggeleten zijn en twee zijlokalen ter grootte van een half klaslokaal. De rest van de school werd traditioneel ingericht.

Het idee van de taaltuin kwam voort uit onvrede van de leraren met de toenmalige lessituatie. Een docent verwoordde deze als volgt:

'Zowel het feit, dat je als individu tegenover een groep leerlingen stond als het feit dat je inhoudelijk alleen bezig was met het trainen van vaardigheden, alsof het om leren typen gaat, stond ons niet aan. We hadden het idee dat we leerlingen meer kritisch wilden laten staan ten opzichte van het onderwijsaanbod; zij waren de mensen die de inhoud en de vorm van het onderwijs zouden mee moeten bepalen.' (Klarrenberg & De Ridder 1977, p. 29-30).

Hoe sommige taaltuinleerlingen hier later tegenover stonden, blijkt uit het volgende citaat:

'De leerlingen keken wat bevreemd naar dit